

Onların gözləri hər zaman yolda, qulaqları səsdədir...
Ən çox qucaqlamağı sevirirlər...
Fəqət, onları dünyaya gətirən ata-ana nəvazişindən, isti qucaqdan məhrumdurlar...

O körpələr hər toxunan sığalda, hər yanağın öpüşündə o duyğunu hiss edib xoşbəxtliyə qərq olmaq üçün yaqın ki, hər bir arzularından keçirlər. Axı onlar birəcəvə sevinci analarının ağzından çıxan xoş sözlərdən xeyirə qanaraq, gözəl yollarda qalan kimsəsizlərdir. Axı valideyn qayığı nə bir pulla alma bilər, nə də baxı edilən təmtəraqlı həyatla əvəzlənər...

1 İyun Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günü ilə əlaqədar olaraq baş çəkdiyimiz 1 Saylı Uşaqlar Evinin balaca sakinləri ilə xoş və maraqlı bir gün keçirdik, onların qayğı günlerine şahidlik etdik.

80 uşağı olan böyük bir ailə

Binaya daxil olan andan içəriyə doğru uzanan dəhlizin hər tərəfi rəsm əsərləri ilə bəzədilib. Şəkillər o qədər professionalıqla çəkilib ki, sanki dünyəşöhrətli rəsamların fərqlərindən çıxıb. Şəkillərə baxıb mənəvərdən gözünə nə müəssisənin direktoru Nörminə Zöhrabova bizə yaxınlaşır, diqqətimizin səmtini görüb deyir ki, bu əsərləri onun gözəl balaları çəkib. Müəssisədəki hər övladına belə yanaşan Nörminə xanımla söhbət əsnasında uşaq evinin ümumi fəaliyyəti ilə bağlı məqamları öyrənirik.

1 Saylı Uşaqlar Evi 1950-ci illərdən fəaliyyətdədir. 2005-ci ildə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən əsaslı təmir edilib. Hazırda 80 valideyn himayəsindən məhrum edilmiş uşaq burada daimi olaraq yaşayır. Uşaqlar ikinövbəli olaraq tərbiyəyə və köməkçilər vasitəsilə istiqamətləndirilmək üçün 4 qrupa bölünüblər.

1-ci qrupdakı uşaqlar 3-6 yaş aralığında. Bu uşaqların gün ərzindəki qayğıları, istəkləri, tələbatları ilə maraqlanan qrupun tərbiyəçisi Elnarə Zeynalova deyir ki, bu yaş qrupuna daxil olan uşaqların bəziləri ibtidai siniflərdə də təhsil alır: "Əsasən qrup məktəbəqədər uşaqlardan ibarət olsa da, aralarında 1-2-ci siniflərdə gedənlər də var. Hamımız səhər 7-in yarısı yuxudan oyanırıq, yeməyimizi yeyib gündəlik fəaliyyətimizə başlayırıq. Məktəbə gedənlər öz surlarına qoşulur, digər balacalarla birlikdə isə oyun otağına gəlir, günü səmərəli keçirməyə çalışırıq".

Doğma valideynlərini sıradan insan kimi qarşılayırlar

Konardan durub onların əylənmələrinə tamaşa edirik. Reallıqların xaricində öz nəşəli dünyalarında yaşayan balacaların gülüşləri üzlerini bəzəyir. Burada uşaqların böyük bir qisminin valideynləri onları heftəsonu ziyarətə gəlirlər. Elnarə Zeynalova qeyd edir ki, balacalar valideyn anlayışını tam formada dərk edə bilmirlər. Onlar heftəsonunu yalnız götürülən sovqatlarla görə səbəbsizliklə gözləyirlər. Ana, ataları və ya digər yaxın qohumları gəldikdə isə onları xüsusi istiqanlıqla yox, sadəcə insan kimi qarşılayırlar. Yaşlarının az olması, üstəlik valideyn nəvəsi görməmələri onlarda belə hisslərin başlığını yaradır.

Müəssisənin tərbiyəçilərinin öyrətdiyi davranış qaydalarından əlavə burada kütülə qanunayğunluqlar da hər bir uşağa aşıllar. Belə ki, Elnarə xanım deyir ki, adətən 1-ci qruplara qoşulan yeni uşaqlar xüsusi istiqamətləndirməyə ehtiyac belə qalmır.

Müəssisədə onların çoxlu bacı-qardaşı var...

Uşaqlar mehribanlıqla oynayır, plastilindən və ya digər müxtəlif vasitələrdən düzəldildikləri kiçik fiqurları bir-birilərinə göstərərək sanki rəqabət girirlər. Məlumdur ki, məzh əl inkişafın təməlinə də erkən yaşlardan rəqabətin hələddici rolu dayanır.

Elə bu vaxt qrupun balaca məktəbliləri dərindən qaydır, tərbiyəçilər onları nahara səsləyirlər. Onlar tez-tələsik sərəfə düzələn nizamlı cərgəyə üzü yeməksənaya doğru yurdlar. Hər ailənin yemək mənsasında olduğu kimi, burada da hər bir uşağın öz yerliyi var. Onlar öz yerliyinə keçib səhnamla oyləşərək yeməyin gölməyini gözləyirlər.

Bu zaman balacaların yeməkliyinə gətirilən işçilərdən əlavə iki yeniyyətə qız da kömək göstə-

Ana nisgilli körpələrin sevinci

rirdi. Onlar uşaq evinin böyük qızlarındandırlar. Nörmən Zöhrabova deyir ki, daim uşaqlara buraya müəssisə kimi yox, öz evləri kimi yanaşmağı öyrədir. Böyük uşaqlar evdə necə valideynlərinə kömək göstərsələr, burada da onlar boş oluqları zaman bacı və qardaşlarının qaydlarına qalır. Qızlar yeməkləri balacaların qarşısına qoyandan sonra çörəkləri kösib sulu yeməklərin içərisinə atıb, özləri də süfrə arxasında əyləşdilər. Yanlarında uşaqlardan kimsə yeməkdə çətinlik çəkərdisə, onları yedizdirməyə yardımçı oldular.

Tək amal faydalı vətəndaş yetişdirməkdir

Balacalar naharlarını edərək biz direktorla həmsöhbət olduq. Nörminə xanım deyir ki, illər öncə məktəbi bitirsə də, elə bil hər səhər uşaqlarla birlikdə yenidən məktəbə gedir. Uşaqlar dərslərin sayından asılı olaraq müxtəlif saatlarda çıxdırdıqdan eyni qaydada tərbiyəçilər onları məktəbdən götürərək müəssisəyə gətirirlər. Nahardan sonra dərslər otağında gündülxə tapşırıqları edilir, daha sonra isə hərə özü məşğuliyətinə yönəlir.

Nörminə Zöhrabovanın sözlərinə görə, onların əsas amalı buradakı uşaqları cəmiyyətdə yararlı vətəndaş kimi yetişdirməkdir. Müəssisə insanı keyfiyyətlərinin aşılanmasından əlavə məqsədlə gənclik formalaşdırma üçün də çalışır. Onlar müxtəlif məşğuliyətlərə yönəldilir, bununla da müxtəlif sənəddən keçib öz istədiklərini, daim fəaliyyətdə olmaqları sahələrini tapırlar.

Hərəkətin bir istedadı var, yalnız onu kəşf etməkdir qalır...

Əslində, uşaqlara kiçik yaşlarından bir çox bilgilər sadə müstəvidə aşılanmalıdır. Onlar asanlıqla bir çox şeyləri hazır əldə etdiklərindən möhkəm iradə sahibi ola bilmirlər. Belə məsələlərə uşaqlar evində də diqqət edilir. Burada sosial həyat qaydalarına diqqətli baxır, nəyisə izah etmək istəyirlər. Onlarla söhbətə başlayan sonra məsələlərinin yükü isə müəssisə işçilərinin üzərinə düşür.

Direktor bildirir ki, bazara, mağazaya gedəndə özü ilə hər dəfə bir neçə uşağı da aparır: "Onlara aldığımız, yediyimiz nemətləri haradan əldə edildiyini, qiymətlərini nə qədər olduğunu göstərmək, həmçinin insan kütləsinin daha çox olduğu yerlərin ab-havası ilə tanış etmək üçün bunu həyata keçiririk. Bu zaman uşaqlar sosial həyatla tanış olur, 18 yaşına çatanda isə üzleş-

cəkləri situasiyalarda qərar vermək potensialına sahib olurlar".

Balacaları nahar fasilələri ilə başbaşa qoyub digər qrupların yanına gedir. Bu dəfə daxil olduğumuz otaqda hər kəs "dəyirmi masa" ətrafında əyləşib əllərində karandaş və qələm gördük. Kimisi çəkdiyi rəsmini boyayıb, kimisi isə xəyalındakıları vərəqə köçürməyə çalışdı. Bura 2-ci qrupun dərslər məşğuliyət otağı idi. Keçib sakitcə yanlarında əyləşib bir qələm və bir kağız da mənə götürdüm. Onların ətrafında çoxdankı qabiliyyətim sanki yenidən baş qaldırmışdı. Cizmə-qarını elədiyim kağıza sağ-solunda oturan uşaqlar diqqətlə baxır, nəyisə izah etmək istəyirdilər. Onlarla söhbətə başlayan sonra mənə çəkdiyim şəkildə kömək göstərməyə başladılar.

Qrupun bacarıqlıları çox idi. Yaşlarında olmasına baxmayaraq istedadları gözlərdə qiğilimləyənləri. Onlar həvəsle çəkdiklərini bir-birilərinə göstərməyə çalışırdılar. Elə bu zaman uşaqlardan birinin - Turacın sakit davranışları hay-küylü otaqda diqqətimizi çəkdi. O, əslində vərəqəni tutub özündən əmin halda bizə tərəf irəliləyirdi. Yaxınlaşanda dedi ki, bu da

Bu zaman tətbiq edilən metod daimi məşğuliyətdir. Yəni buradakı heç bir uşağa boş zaman sərfiyatına şərait yaranmıdır. Toxuculuq, tikmə, səmərəlilik, musiqi, rəqs və s. kimi incəsənət sahələrinə məktəbdən sonra istiqamətləndirilən uşaqlar əlavə işlərə vaxt xərcləməyə imkan tapmırlar. Bununla da, həm daha faydalı, həm də stres və gərginlikdən kənar günlər keçirirlər.

Bütün bunlarla yanaşı, uşaqlara fərdi konsultasiyalar da keçirilir. Bu zaman onların ruh hallarına daha yaxından bələd olunur, problemlərinə qarşı həll metodları individual formada tətbiq edilir.

Min muzeyi bəzəyə bilən uşaqlar

Psixoloqla söhbət edə-edə uşaqların əl işlərinin toplanmış otağına çatırıq. Bura muzeyə bənzəyir. Ekspozisiyaları isə uşaqların əsərlərinin yadırlıqları təşkil edir. Burada o qədər çox əl işləri, rəsmlər nümunələri var ki, içəri girəndə adam lap çəşbaş qalır. Nərgiz Dadaşova bizi əsərlərlə tanış edir və deyir ki, hər bir uşağın istedadı ola bilər, ancaq çətinliyi onu üzə çıxarmaqdır.

Digər otaqda isə əllə hazırlanan kukullar, bəzədilən dökəkçələr, toxunan xalçalar, kağızdan düzəldilən fiqurların incəsənəti olan oriqami sənətinə aid nümunələr gözü çarpırdı. Sanki bu işlərin sahibləri olan uşaqlara bir balaca stimül vermək kifayət edər ki, onlar öz yaradıcılıqları ilə yoxdan var yaratsınlar.

Uşaq evlərində böyüyüb məsləhətlərini elə burada davam etdirənlər var

Nümunələrin toplanmış otaqlardan çıxdıqda yuxarı mərtəbələrdə muzeyi soralıq eşidirik. Bölli olur ki, uşaqlar bayram tədbirlərini hazırlayırlar. Onları hazırladıran müəllim isə elə bu uşaq evində böyüyən Azər Azərovdur.

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetini bitirdikdən sonra burada işləməyə başlayan Azər deyir ki, bura ona ən əziz məkanlardan biridir: "Uşaq evində böyüyüb yenidən buraya xidmət etmək üçün qayıtmaq başqa bir əlamətdir. Düşünürəm ki, bunu ancaq həmin yerdə həqiqi bağları, doğmalıq, xoş xatirələr olan biri anlaya bilər. Hazırda sahib olduğum bir çox şeyə görə isə məzh bu uşaq evinə borcluyam. Burada öyrəndiyim aktorluğu, rəqs də məzh buradakı uşaqlara öyrətmək üçün fəaliyyətim həyata keçirirəm". Azər Azərovdur uşaqlar evində rəqs, aktorluq sənətini, dram dərsilərini, tədbir və tamaşaların hazırlanmasını birbaşa özü həyata keçirir. Onun təşkilatçılığı ilə keçirilən hər bir tədbir öz məxsusluğu ilə fərqlənir.

Qrup tərbiyəçisi köməkçilərdən olan Ayyun xanımla bu uşaq evində böyüyüb, daha sonra burada qalaraq iş fəaliyyətini davam etdirib. 3 yaşından 22 yaşına qədər bu evdə yaşayıb. Daha sonra ailə həyatı qurub buradan köçüb. Artıq 8 ildir ki, təlim-tərbiyə işləri üzrə çalışır.

Onu da deyək ki, müəssisənin 1-ci, eləcə də digər mərtəbələrində divarları bəzəyən rəsmlərini bir çoxu Ayla imzası ilə möhürlənmişdi. Mərtəbələri bir çox müsabiqələrin qalibi olan Aylanın sertifikatlarını da görə-görə qalxmışdı. 4-cü qrupun məşhur simalarından olan Ayla ilə elə burada tanış olurduq. 19 yaşlı Ayla 13 ildir ki, buradadır və bir çox bacarıqlara yiyələnib. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecdə Rəssamlıq ixtisası üzrə təhsil almış isə onun əldə etdiyi növbəti uğurlarından biri olub. Kolleci bitirdikdən sonra ki, hədəf universitet təhsili almaq və öz ixtisasına dair biznesini qurmaqdır.

Qruplarla, oradakı mehriban, istiqanlı uşaqlarla tanış olub, keçirdikləri günün müəyyəni bir qismini onlarla başa vurduqdan sonra mərtəbələri aşağı enirik.

Aşağıda bəzi uşaqlar divanda əyləşib cizgi filminə tamaşa edirdilər. Bu zaman uzaqdan eşidilən səs onların bəzilərinin müəyyəni deyir. Tərbiyəçi Mehriban Ağasəliyeva 1-ci qrupun balacalarına günorta yatmaq vaxtını gəldiyini xatırlatması uşaqların keyfini pozur. Əyləncələrini yarıda qoyub yatacaqları otaqlara üz tuturlar.

Onlar gedirlər, paltarlarını dəyişdilər, çarpyalarını uzandırlar... Tərbiyəçi də öz yerini alıb əvvəlki danşmağa başladı: "Biri var idi, biri yox idi..."

Arzularda isə birəcəvə dilək vardı, kaş ki, bu nağılı anam oxuyaydı...

Aydan XƏLİLOVA, İLHAM BABAYEV (foto), "Azərbaycan"